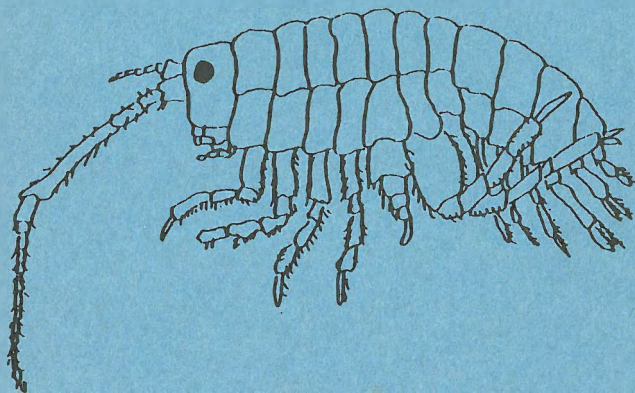

de strandvlo

PERIODIEK VAN 'DE STRANDWERK GROEP'

verantw. uitgever :

Guido Rappé
Cootveld 3
B-9131 Beervelde

jaargang 3 (3)

november 1983

verschijnt driemaandelijks

Voorzitter: F. Kerckhof, St. Catharinaplein 4, 8400 Oostende
Sekretaris: R. Vanwalleghem, Frère Orbanstraat 59, 8400 Oostende
Penningmeester: A. Annys, G. Gezellestraat 8, 8400 Oostende
Redactie: G. Rappé, Cootveld 3, 9131 Beervelde
Contacten: R. Goethaels, Lobelialaan 5, 8400 Oostende; 059/50 82 38.
Natuurhistorisch Archief: E. Eneman, St. Janstraat 58, 8400 Oost-
ende (i.s.m. F. Kerckhof)
Leden: S. Beke (Oostende), P. Govaere (St-Kruis).

Abonnementsprijs: 180 BF, te storten op rek. 001-1091291-20 t.a.v.
'de Strandwerkgroep', p/a A. Annys (zie hoger). Buitenlandse le-
den storten best op postrek. 000-0513987-81 van A. Annys.

Artikels voor volgend nummer binnen vóór 20 december

INHOUD

Woord vooraf	57
Bestuursmededelingen	57
E. Eneman. Zwarte vis gevangen op de Belgische kust.	58
R. Vanwalleghem. Een betere bewaarmethode voor keverslakken.	59
G. Rappé. Eikapsels van haaien en roggen langs de Belgische kust. II.	61
E. Eneman & F. Kerckhof. Uit het Natuurhistorisch Archief (vervolg).	66
Aktiviteitenkalender	80

WOORD VOORAF

Met dit nummer hebt u het voorlaatste van de derde jaargang in handen. De hoofdbrok wordt ingenomen door het vervolg van het verslag van het Natuurhistorisch Archief, een rubriek waar iedereen gemakkelijk kan aan meewerken. Uw bijdrage bestaat erin het NHA op de hoogte te houden van uw strandvondsten. Uiteraard mag u dat niet weerhouden ook eens een artikel voor uw lijfblad te plegen. U zal het in het vorige nummer wellicht gemerkt hebben: een achterste blanco bladzijde. Hebt u er echter ook bij stilgestaan dat daar uw verhaal had kunnen staan ? Het volgende nummer (met uw bijdrage?) zal pas begin volgend jaar in uw brievenbus zitten. Hou in elk geval al één datum vrij in uw gloednieuwe agenda : zaterdag 28 januari ! Prettige eindejaarsdagen.

BESTUURSMEEDEDELINGEN

Ongevallen

Het bestuur wil de leden uitdrukkelijk melden dat het niet aansprakelijk kan worden gesteld voor ongevallen die zich voordoen op haar activiteiten, vergaderingen zowel als ekskursies.

Oude jaargangen

Er zijn geen eerste jaargangen van de Strandvlo meer verkrijgbaar.

Sekretariaat

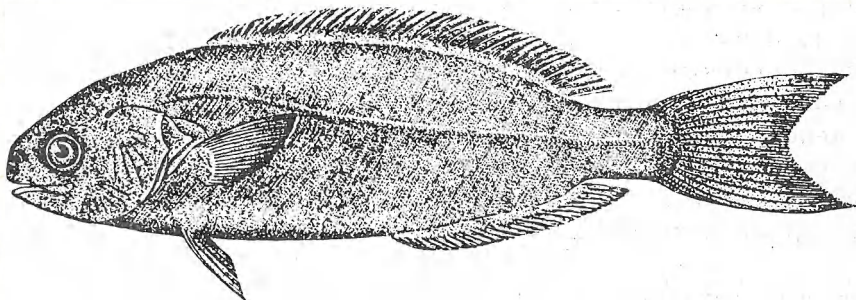
Mag het bestuur nogmaals aandringen alle correspondentie te richten aan het sekretariaat ?

JAARVERGADERING

Op zaterdag 28 januari 1984 gaat de derde jaarvergadering van de Strandwerkgroep door op het intussen vertrouwde adres, jeugdherberg 'De Ploate'. Het volledige programma blijft een verrassing voor het volgend nummer. Wel willen we kwijt dat er gestart wordt om 10 uur. Er bestaat ook de mogelijkheid een warme maaltijd te nemen ter plaatse. Personen die dit wensen worden wel verzocht vóór 20 januari 200Fr te storten op de SWG-rekening 001-1091291-20, met vermelding 'maaltijd'. En u kunt meteen van die gelegenheid gebruik maken ook uw lidgeld te vernieuwen. De prijs blijft ongewijzigd op 180Fr. Meer wordt in dank aanvaard.

ZWARTE VIS GEVANGEN OP DE BELGISCHE KUST. E. ENEMAN

In de nacht van 24 op 25 oktober 1983 werd door O.211-0.184, die in span de gullenvisserij bedreven, op de Ravelingen, in visserstermen "de Geule" (vier zeemijl van Oostende), een 60 cm lange, zwartachtige vis gevangen. De rugzijde van de-

Centrolophus niger (GMELIN)

ze slanke vis is zwart en de buikzijde zilverachtig van kleur. De kop is stomp. We hadden hier te doen met een Zwarte vis *Centrolophus niger*.

De vis leeft o.a. in de Middellandse Zee en Noord-Atlantische Oceaan pelagisch tot op diepten van 600 m. Voor de Noordzee is het een zeldzame bezoeker. Voor de Nederlandse kust zijn wel 6-7 waarnemingen gekend. Op de Belgische kust werd hij nog niet waargenomen.

Als voedsel neemt hij vissen, kreeftachtigen, inktvissen maar ook sommige soorten kwalletjes.

Om de vis te determineren werd gebruik gemaakt van onderstaande werken. Er werd vooral gekeken naar de stand van de eerste rugvin ten opzichte van de borstvin en tevens werden de stralen van de rugvin en aarsvin geteld, resp. 38 en 25.

Literatuur

- Bauchot, M.L. & A.Pras, 1980. Guide des poissons marins d'Europe. Delachaux & Niestlé, Lausanne-Paris. 427 pgs.
- Lythgoe, J. & G., 1976. Vissen van de Europese kustwateren en de Middellandse Zee. Moussault, Baarn. 335 blz.
- Nijssen, H. & S.J. de Groot, 1980. Zeevissen van de Nederlandse kust. Wet. Meded. K.N.N.V., 143:1-109.
- Poll, M., 1947. Poissons marins. Patrimoine Mus.roy.Hist.nat. Belg., Bruxelles. 452 blz.
- Redeke, H.C., 1941. De visschen van Nederland. Sijthoff, Leiden. 331 blz.

EEN BETERE BEWAARMETHODE VOOR KEVERSLAKKEN.

R. VANWALLEGHEM

Naar aanleiding van onze ekskursie naar de Oosterschelde op 9 oktober laatstleden, is het mij opgevallen dat velen nog nie op de hoogte zijn van de mogelijkheden om Chitons of Keverslakken *Polyplacophora* op een behoorlijke manier te conserveren.

Keverslakken hebben de onhebbelijke gewoonte om zich, na verwijdering van het substraat, op te rollen. Het spreekt vanzelf dat dit niet erg voordelig is om zulke exemplaren, zowel droog als nat bewaard, te bestuderen. Vandaar heeft men methodes ontwikkeld om daaraan een mouw te passen. Sinds geruime tijd propageert men vanuit de U.S.A. de zogenaamde Hanselman-methode, waarvan verschillende variaties toegepast worden.

Persoonlijk bekom ik bevredigende resultaten door volgend procédé :

- 1) De keverslakken worden zo voorzichtig mogelijk, d.i. zonder kwetsuren, van het substraat verwijderd.
- 2) In een bakje zeewater worden de zich oprollende dieren op een plaatje gelegd. Draagglaasjes voor microscopisch onderzoek lenen zich hiertoe bijzonder goed. Ander materiaal zoals plastic e.d. zijn eveneens geschikt.
- 3) De keverslakken ontspannen zich en "zuigen" zich vast op het draagplaatje. Zo komen ze weer tot een normale stand. Dit kan geruime tijd duren. Soms kan men dit proces bespoedigen door het bakje half om half in zon en schaduw te plaatsen. Chitons houden niet bijzonder van fel licht en meestal zullen ze zich haasten de donkerste plaats op te zoeken.
- 4) Men omwikkelt chiton én draagglaasje met een dun maar stevig draadje : het dier kan niet meer loslaten en oprollen.
- 5) De vastgehechte keverslakken worden nu in een mengsel dat men in de meeste lokale drogisterijen en apotheken kan laten prepareren :
1/3 gedestilleerd water
1/3 glycerine
1/3 isopropanol

De chitons laat men gedurende enkele weken in deze oplossing. De grootte van de exemplaren speelt hierbij natuurlijk een rol, doch voor de courante Westeuropese soorten is een drietal weken voldoende.

- 6) Nadien worden plaatje en chiton uit het mengsel gehaald

en enkele weken gedroogd. Nadien worden de draadjes losgemaakt.

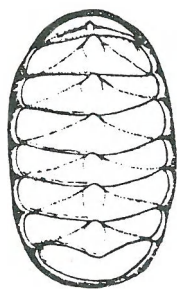
Zo bekomt men goed te bestuderen exemplaren in normale stand. Kleuren en structuren komen bijzonder goed uit en de inwendige delen blijven zacht. Het uitprepareren van de radula gebeurt zonder moeilijkheden.

Bij zeer grote soorten - die in ons gebied niet voorkomen - is er soms een klein nadeel : onder de keverslakken kunnen vochtige en vette vlekken ontstaan, die opbergdoosjes en laden kunnen besmeuren. Bij onze inheemse kleinere soorten komt dit euvel meestal niet voor.

De moeite waard om eens uit te proberen !

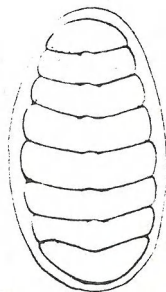
Frère Orbanstraat 59
8400 Oostende

Nvdr. : Naar aanleiding van bovenstaand artikel moet ons even van het hart er op aan te dringen niet overmatig te gaan verzamelen. Velen hebben de neiging bij een eerste kennismaking met een voor hen nieuw organisme meer exemplaren dan strikt nodig mee te nemen. Ga eerst na wat de eindbestemming is. Voor een eigen verzameling moet één mooi exemplaar kunnen volstaan. Slechts voor wetenschappelijke doeleinden kan op grotere schaal verzamelen eventueel verantwoord zijn.

*Lepidopleurus
asellus (Gmelin)*

*Lepidopleurus
cinereus (L.)*

EIKAPSELS VAN HAAIEN EN ROGGEN LANGS DE BELGISCHE KUST.II.

G. RAPPÉ

Dit overzicht maakt melding van vondsten van aangespoelde eikapsels van haaien en roggen op de Belgische kust tussen 1 juli 1981 en 30 juni 1983. De behandelde periode sluit direkt aan bij een vorige bericht omtrent dit onderwerp (Rappé & Desender, 1981).

Ondanks dat eerste artikel, het voorliggen van een goede determinatietabel (Lacourt, 1979) en een oproep in de Strandvlo 3 (1) blijkt ondergetekende toch verantwoordelijk voor het merendeel van de ingebrachte gegevens, nl. voor 19 van de 28 positieve strandbezoeken. Dit betekent dat de meesten nog steeds achteloos voorbijgaan aan die ineengeschrompelde chitinedoosjes uit de vloedlijn. Positief is weldat de gegevens afkomstig zijn van meer verschillende mensen. Alle vondsten werden door de auteur bepaald of gecontroleerd. Zo werden kapsels aangeboden door E. Dumoulin, E. Eneman, F. Kerckhof, R. Plaetevoet, K. Strubbe en E. Vanloo. Verder werd één gegeven uit de literatuur gebruikt (Van Gompel, 1982). De ruwe gegevens zijn te vinden in tabel 1, een samenvatting per seizoen en per soort in tabel 2. De afgezochte afstanden op het strand zijn dikwijls schattingen, bij gebrek aan juiste waarden.

SOORTSBESPREKING

Stekelrog *Raja clavata*

Het algemeenste kapsel op het strand. Ze ontbreekt slechts vier keer op het totale aantal strandbezoeken dat kapsels genoteerd werden. Ze haalt een iets geringer percentage van het totale aantal kapsels dan vorige periode, resp. 75% tegenover 80%. De helft van de kapsels van deze soort werden bij eenzelfde gelegenheid verzameld, op 3 december 1981 te Zeebrugge. Het waren er in werkelijkheid nog meer (Van Gompel, 1982). Jammer dat toen niet alle materiaal werd verzameld.

Gevlekte rog *Raja montagui*

Iets meer genoteerd dan vorige keer: 16% van het totaal. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan een kleine invasie te Zeebrugge na stormweer (Van Gompel, 1982). 70% van het totale aantal kapsels van deze soort werden toen gevonden.

Blonde rog *Raja brachyura* fig.1

Deze soort werd vorige winter voor het eerst gevonden, in totaal vier kapsels bij drie gelegenheden. Het kapsel ziet er uit als een grote uitgave van dat van de Stekelrog.

Kleinoogrog *Raja microocellata*

Dit kapsel is nu drie opeenvolgende winters gevonden, echter telkens met slechts twee exemplaren. Die werden trouwens de laatste twee seizoenen telkens op éénzelfde strandbezoek genoteerd, zodat we (nog) niet kunnen stellen dat deze soort een constante is aan onze kust.

Grootoogrog *Raja naevus* fig. 2

Ook dit kapsel werd afgelopen winter voor het eerst bij ons gemeld. Op 25 februari 1983 lag een exemplaar op het strand voor Oostende (Fort Napoleon). Op dezelfde ekskursie werden ook de enige kapsels van het seizoen van de vorige soort gevonden.

Golfrog *Raja undulata*

Hoewel de soort in beide winters gevonden werd, blijft het een zeldzaamheid. Mogelijks zal het in de toekomst een regelmatige verschijning blijken te zijn, gezien het talrijker voorkomen langs de Franse kanaalkust (Rappé & Strubbe, 1983).

Hondshaai *Scyliorhinus canicula*

Samen met de Stekelrog en de Gevlekte rog behorend tot de jaarlijkse constanten, in de besproken periode 5% van het totaal. Wordt echter nooit in grote aantallen gevonden; de 5-6 exx. van 26 maart 1983 te Bredene zijn tot nog toe het hoogste aantal dat samen gevonden werd.

Kathaai *Scyliorhinus stellaris*

Dit is een extreem zeldzaam kapsel op onze stranden. Eén kapsel

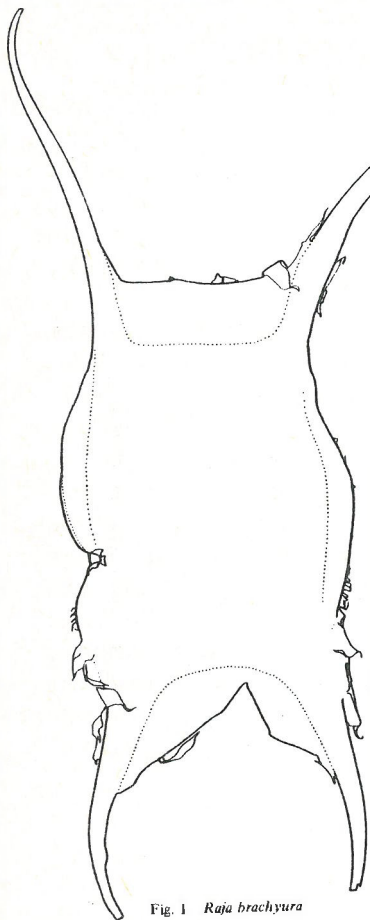

Fig. 1 *Raja brachyura*

Datum	Traject	KM	R.cl.	R.mo.	R.br.	R.mi.	R.na.	R.un.	S.ca.	S.st.	legit
22.08.81	Halve Maan	0,5	2								FK
23.08.81	Lombardsijde	1	1								FK SWG
18.10.81	Blankenberge-Wenduine	1,5	12						2		ED
03.12.81	Blankenberge-Zeebrugge	2	>113	>35				?	2		JVG, 1982
28.02.82	Oostende-Blankenberge (alle te Wenduine)	15	5								GR
06.03.82	Heist	2,1	1	1							GR
23.03.82	Nieuwpoort-Bad	1,2		1							GR
25.03.82	De Panne-Oostduinkerke	9	9								GR
26.03.82	Nieuwpoort-Bad	1,2						1			GR
27.03.82	IJzer-Oostende	15,5	2	1		2			1		GR
29.03.82	De Panne	2		1							GR
	Oostduinkerke-Nieuwpoort	3,5	4								GR
15.05.82	Wenduine-De Haan	2,3	2								GR
16.05.82	De Haan-Hippodroom	3	2						2		GR
06.09.82	De Haan-Vosseslag	1	1								GR
12.10.82	Lombardsijde	2	2								GR
23.10.82	Halve Maan	2	1								GR
02.11.82	Raversijde-Middelkerke	4,7	3								GR
03.11.82	St-Idesbald-De Panne	1	1								GR
29.12.82	Bredene-Hippodroom	2	11	1				1			EV
16.01.83	Halve Maan	0,5	21	3	2			1	1		FK
17.01.83	Klein Strand Oostende	0,5	5	1	1						EE
24.01.83	Mil. Hosp.-Vosseslag	5	2	2							GR
	Vosseslag-De Haan	3	1								GR
04.02.83	Bredene-De Haan	5,5	3	1							GR & KS
	De Haan-Wenduine	4,3	3	1							GR & KS
20.02.83	Zeebrugge	1,7	1						1		GR
25.02.83	Halve Maan-De Haan	11,3	9			2	1				GR
	De Haan-Wenduine	3,3	4								GR
26.03.83	Bredene	2	?	?					5-6	1	RP
17.04.83	Bredene	2	8	1	1						RP
28.04.83	De Panne	2,5	2						1		GR
Totalen		124,1	>231	>49	4	4	1	3	15-16	1	

Tabel 1. Aangespoelde eikapsels van haaien en roggen op de Belgische kust tussen 01.07.81 en 30.06.83.

werd, samen met enkele kapsels van de Hondshaai, opgeraapt te Bredene, op 26 maart 1982. De vorige vondst dateert van 1969.

DISCUSSIE

Een vergelijking met het vorige verslag dat een veel langere periode bestreek, toont aan dat nu, in twee seizoenen, ongeveer evenveel kapsels werden gerapporteerd als toen gedurende vijf seizoenen, resp. 308 tegen 342. Dit zou kunnen betekenen dat de laatste jaren veel intensiever naar eikapsels is gekeken. Deze conclusie is niet gerechtvaardigd. Wie aandachtiger toekijkt zal zien dat het seizoen 80/81 niet wezenlijk verschilde van de hier beschreven seizoenen. Dat was het jaar dat de Strandwerkgroep haar activiteiten startte. De belangstelling bleef sindsdien ongeveer gelijk. Alleen de herkomst van de gegevens verschilt enigszins. Zo zijn er meer waarnemingen gedaan aan de middenkust en minder aan de westkust.

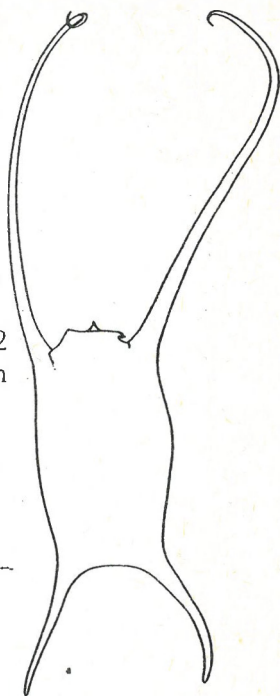

Fig. 2. *Raja naevus*

	81/82	82/83	Totaal
Aantal positieve strandbezoeken	13	15	28
Aantal afgezochte km	60	64	124
<i>Raja clavata</i>	>153	78	>231
<i>Raja montagui</i>	>39	10	>49
<i>Raja brachyura</i>	-	4	4
<i>Raja microocellata</i>	2	2	4
<i>Raja naevus</i>	-	1	1
<i>Raja undulata</i>	1	2	3
<i>Scyliorhinus canicula</i>	7	8-9	15
<i>Scyliorhinus stellaris</i>	-	1	1
Totaal	>202	106	>308
Totaal per 10 km	33,7	16,6	

Tabel 2. Overzicht per seizoen en per soort.

Wat soortensamenstelling betreft valt de grote diversiteit van verleden winter op. Tot dan toe werden nooit meer dan vijf verschillende soorten in éénzelfde seizoen gevonden. De periode 82/83 leverde niet minder dan 8 soorten op, waaronder twee -

voor zover ons bekend - nieuw voor onze kust. Het voorkomen van die beide soorten, de Blonde rog en de Grootoogrog, liet zich vroeg of laat verwachten (Rappé & Desender, 1981). Ook het kapsel van de Kathaai werd gedurende minstens de zes voorafgaande seizoenen niet genoteerd.

Een vraag waar we ons niet kunnen aan onttrekken en die ook al voor Noord-Frankrijk geformuleerd werd (Rappé & Strubbe, 1983), is deze naar het belang van vissershavens als factor in de verspreiding van eikapsels. Is het toeval dat het enige kapsel van de Kathaai, de Grootoogrog en alle kapsels van de Blonde rog in de nabijheid van Oostende gevonden werden? Ook van de Golfrog en de Kleinoogrog lagen de kapsels in de directe omgeving van Oostende of Nieuwpoort. Zelfs van de Hondshaai lagen er meer te Bredene dan op enig ander strand. Dit is toe te schrijven aan één vondst van meerdere kapsels tegelijk, samen met het enige van de Kathaai.

Een definitieve oplossing van dergelijke vragen kan alleen door te blijven gegevens verzamelen. Als dit verslag voor gevolg heeft dat meer mensen voortaan ook eikapsels oprapen van het strand, dan heeft het al half zijn doel bereikt. Als dan ook nog de soort betrouwbaar bepaald wordt (ondergetekende is altijd bereid hierbij te helpen) en de gegevens doorgespeeld worden, zijn we er helemaal.

LITERATUUR

- Lacourt, A.W., 1979. Eikapsels van de kraakbeenvissen (Chondrichthyes) van Noord- en West-Europa. Wet.Meded. K.N.N.V., 135: 1-27.
- Rappé, G. & K. Desender, 1981. Eikapsels van haaien en roggen langs de Belgische kust, een eerste bericht. De Strandvlo, 1 (3): 65-71.
- Rappé, G. & K. Strubbe, 1983. Eikapsels van haaien en roggen op de Noordfranse stranden. De Strandvlo, 3 (1): 11-12.
- Van Gompel, J., 1982. Determinatie van roggeneikapsels: waar ligt de grens tussen *Raja montagui* en *R. undulata*? De Strandvlo, 2 (2): 35-36.

Cootveld 3
9131 Beervelde

UIT HET NATUURHISTORISCH ARCHIEF (VERVOLG).

E. ENEMAN & F. KERCKHOF

Behalve van de reeds in het eerste deel (zie vorig nummer) vermelde strandjutters werden nog van de volgende personen waarnemingen ontvangen en verwerkt in dit vervolg : C. Verscheure, C d'Udekem d'Acoz en R. Laleman.

WIEREN *ALGAE*

Groenwieren *Chlorophyta*

Cladophora spec. Rotswier

11/11/82 algemeen en 4/12/82: 1 ex. De Panne

Enteromorpha spec. Darmwier

11/11/82: algemeen aangespoeld De Panne

19/2: algemeen tussen Zeebrugge en Blankenberge

Ulva lactuca Zeesla

11/11/82 en 4/12/82: algemeen De Panne

5/4: 3 thalli De Panne

Bruinwieren *Phaeophyta*

Ascophyllum nodosum Knotswier

Opmerkelijk veel waarnemingen van deze soort, meestal algemeen aangespoeld.

Cystoseira baccata Vezelwier

2/1: enkele in hoge vloedlijn Oostende Halve Maan

16/1: algemeen De Panne

22/1: 3 ex. in vloedlijn, Klemskerke

25/2: 1 ex tussen Oostende en De Haan, 3 ex. tussen De Haan en Wenduine

Fucus serratus Gezaagde zeeëik

11/11/82, 22/1, 12/2, 27/3 en 5/4 algemeen De Panne

Fucus spiralis Kleine zeeëik

15/1: 1 ex. vloedlijn Oostende Opex

28/1: in situ op hout aan Oosterstaketsel Oostende

Fucus vesiculosus Blaaswier

Opmerkelijk veel waarnemingen van deze soort, meestal algemeen aangespoeld

Halidrys siliquosa Hauwwier

- 25/12/82: enkele Oostende Halve Maan
- 2/1: fragmenten "
- 16/1: enkele "
- 20/1: enkele Blankenberge-Zeebrugge
- 22/1: 20 ex. Klemskerke
- 24/1: regelmatig tussen Oostende Mil. Hospitaal en De Haan
- 28/1: 2 ex. Oostende Opex
- 5/2: 3 ex. De Panne
- 12/2: 2 ex. "
- 25/2: regelmatig tussen De Haan en Wenduine, minder tussen Halve Maan en De Haan
- 26/3: algemeen; 27/3: enkele De Panne
- 3/4: 1 ex. Oostende
- 5/4: algemeen De Panne

Chorda filum Veterwier

- 24/1: 1 ex. tussen Vosseslag en De Haan

Himanthalia elongata Riemwier

- 1/12/82: zeer algemeen Blankenberge-Wenduine
- 25/12/82 en 2/1: algemeen Oostende Halve Maan
- 19/1 en 22/1: algemeen De Panne
- 22-23/1: enkele Raversijde-Bredene
- 28/1: 3 ex. Oostende Opex
- 5 en 12/2 en 27/3 algemeen te De Panne
- 25/2: aanwezig Halve Maan-De Haan en De Haan-Wenduine
- 3/4: algemeen en 16/4 oud verdroogd materiaal Oostende

Laminaria digitata Vingerwier

- 5/11 en 4/12/82: telkens 1 ex. De Panne
- 2/1: 2 ex. Oostende Halve Maan
- 11/4: 2 ex. Koksijde-Oostduinkerke

Sargassum muticum Japans bessenwier

- 16/1: algemeen De Panne
- 17 en 21/1 telkens 1 ex. Oostende Klein Strand
- 23/1: vers aangespoelde takjes Bredene
- 25/2 telkens enkele Halve Maan-De Haan en De Haan-Wenduine
- 26/3: algemeen De Panne

16/6: 1 ex. van $\pm 2,5$ m lang, Oostende Halve Maan

Petalonia fascia

22/1: 1 ex. op drijvend voorwerp, Mariakerke

24/1: 3 ex. op drijvend voorwerp, Vosseslag-Wenduine

Roodwieren *Rhodophyta*

Antithamnion sarniense

24/1: op vezelwier tussen Oostende Mil.Hospitaal en De Haan

Ceramium rubrum Rood Horentjeswier

22/1: op hauwwier en vezelwier, Klemskerke

24/1: op blaaswier en riemwier, De Haan

25/2: op knotswier tussen Oostende Halve Maan en De Haan en
tussen De Haan en Wenduine

Chondrus crispus Iers mos

25/2: 1 ex. Halve Maan

2/4: 2 ex vast op steen, Blankenberge

11/4: 1 ex. Koksijde-Oostduinkerke

Corallina officinalis Koraalwier

24/1: op drijvend voorwerp De Haan

Plocamium cartilagineum Kamwier

5 en 11/11 en 4/12/82: algemeen De Panne

19/2: 1 ex. Blankenberge-Zeebrugge

5/4: algemeen De Panne

11/4: 2 ex. Koksijde-Oostduinkerke

Polysiphonia lanosa Rond buisjeswier

Werd telkens gevonden op knotswier, op

24/1 te De Haan

4/2 tussen Blankenberge en Zeebrugge

25/2 op de trajekten Halve Maan-De Haan en De Haan-Wenduine

Porphyra purpurea Purperwier

11/4: 1 ex. aangespoeld Koksijde-Oostduinkerke

WEEKDIEREN MOLLUSCA

Tweekleppigen Bivalvia

Nucula nucleus Parelmoerneut

25/11/82: 1 klep St-Idesbald

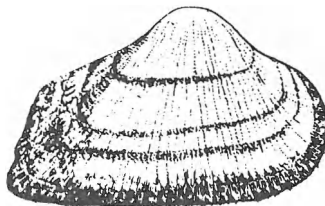
11/4: 3 kleppen Koksijde-Oostduinkerke

Arca lactea Arkschelp

1/1: 1 klep St-Idesbald

11/4: 1 klep Koksijde-Oostduinkerke

Arca lactea (L.)

Mytilus edulis forma *galloprovincialis* Krombekmossel

3/4: 3 levende exx. in aanspoelsel Oostende Halve Maan

Pecten opercularis Wijde mantel

Tijdens de eendemosselinvasie van januari van dit jaar werder een aantal juveniele exemplaren gevonden op aangespoelde voorwerpen, o.a. te Oostende (22/1) en tussen Wenduine en De Haan (23/1). Verder nog losse kleppen:

25/12/82 en 16/1: resp. 1 en 2 bolle kleppen Halve Maan

24/1: scherf van bolle klep tussen Bredene en Vosseslag

Pecten maximus St Jacobsschelp

19/1: 1 klep Zeebrugge

Chlamys varia Bonte mantel

16/1: 1 fossiele klep Halve Maan

Anomia squamula Schilferige dekschelp

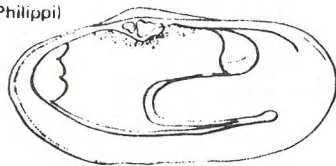
Tijdens de eendemosselinvasie van januari dit jaar werd deze soort op verschillende aangespoelde voorwerpen gevonden, o.a. op 21/1 (Oostende-Bredene), 22/1 (Oostende Opex), 23/1 (Raversijde en De Haan-Wenduine) en 24/1 (Bredene-Vosseslag).

Anomia ephippium Paardezadel

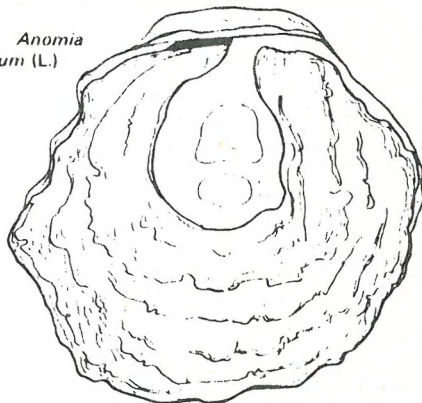
13/3: 1 onder-(=rechter)klep, fossiel. Dit is de klep met het gaatje, waar doorheen een bundel van aaneengesloten en verkalkte byssusdraden steekt die het dier stevig aan het substraat verankert. Een losse onderklep wordt eerder uitzonderlijk gevonden. Meestal betreft een vondst van een losse klep de bolle boven-(=linker)klep.

20/3 en 30/4: telkens 1 fossiele bovenklep Halve Maan

Lutraria angustior (Philippi)

Anomia ephippium (L.)

Lutraria angustior Otterschelp

Deze soort werd tweemaal levend gevist in onze kustwateren, op de Smalbank. De 0.77 bracht op 2/3 en 14/3 resp. 3 en 1 ex. binnen in het Aquarium te Oostende.

Hiatella arctica Noorse rotsboorder

Deze soort werd tijdens de eendemosselinvasie van januari enkele keren op drijvende voorwerpen aangetroffen.

22/1: enkele levende exx. op plastic krat, Oostende-Opex.

24/1: op verscheidene voorwerpen tussen Oostende en Vosseslag.

Mya arenaria Strandgaper

3/4: 2 levende juveniele exx. van 31 mm en 21 mm in aanspoelsel te Oostende Halve Maan. De exx. vertoonden veel overeenkomst met de exx. van 9/10/82 te Mariakerke en Middelkerke (Strandvlo 3(1): 18) en zijn waarschijnlijk van dezelfde populatie afkomstig.

30/4: 1 levend juveniel ex. in gruisbank te Knokke-Heist. De vinder vermoedt dat de soort waarschijnlijk algemeen moet voorkomen in de onmiddellijke omgeving, vb net onder laag water.

Mya truncata Afgeknotte gaper

Regelmatig melding van losse kleppen en dode doubletten. Een speciale vermelding verdient de vondst op 8/2 van een dood doublet in de vloedlijn tussen Klemskerke en Oostende, omdat op dat deel van de kust zelden verse doubletten aanspoelen.

Barnea candida Witte boormossel

Regelmatig meldingen van losse kleppen. Levende exx. op 22/1: talrijk in aangespoelde turfblok, Oostende Wellington. 3/4: enkele in aanspoelsel, veel minder algemeen dan de tegelijkertijd aanspoelende Amerikaanse boormossel, Halve Maan. 17/4: twee turfklompen met veel exx., Bredene.

Zirfaea crispata Ruwe boormossel

16 en 22/1: telkens 1 verse klep (met opperhuid) te Mariakerke resp. Raversijde.
22/1: 5 dode doubletjes in aangespoeld stuk veen.

*Crassostrea
angulata* (Lamarck)

*Barnea
candida* (L.)

Crassostrea angulata of *C. gigas* "Portugese" oester

23/2: op de havendam van Zeebrugge net ten westen van de afvoerkalen van Heist (de vroegere "Nieuwe Muur") 10 exx. in situ, verspreid over de dam; grootte tot ± 10 cm. Was ook aanwezig in 197 en 1981 op dezelfde plaats.

Laevicardium crassum Noorse hartschelp

Telkens fossiele, losse kleppen, 3 exx. te De Panne (16/1) en regelmatig enkele te Oostende Halve Maan (februari en maart).

Cerastoderma edule Kokkel

Regelmatig gemeld, meestal algemeen en dode doubletten; slechts eenmaal levend, 1 ex. tussen Mariakerke en Raversijde.

Acanthocardia echinata Gedoornde hartschelp

Deze soort werd enkele malen levend gevist door kustvisser, die exemplaren meebrachten voor het Oostends Aquarium, telkens slechts 1 of 2 exx, o.a. op 17/3, 24/4 (Nieuwpoortbank), 29/5, 16/7 (Buiten Oostende Bank: 2 dode exx.) en 17/7 (Buiten Kwinte)

Venerupis pullastra Tapijtschelp

Regelmatig meldingen van doubletten, soms algemeen (vooral aan de Westkust); nooit levende exx.

Petricola pholadiformis Amerikaanse boormossel

Regelmatig werden dode doubletten gemeld. Opvallend was het massaal aanspoelen van talrijke levende exx. op 3/4 tussen Oostende en Bredene. Tot 20/4 waren nog, zij het veel minder, levende exx. in het aanspoelsel te vinden.

Macra cinerea Grote strandschelp

Alleen de levend gevonden exemplaren worden vermeld.

21/1: algemeen 1-jarigen, De Panne

8/2: 1 volwassen ex. met vleesresten tussen Klemskerke en Oostende

27/3: massaal, dood en levend, juveniel en volwassen, te Lombardsijden en De Panne.

3/4: Halve Maan: talrijke juv. exx., gemiddeld 20 mm, 1 ex. van 56 mm. Op 13/4 waren de aantallen reeds sterk afgenomen, slechts een 10-tal nog.

Slakken *Gastropoda*

Van deze groep niet zo veel waarnemingen. Voor zover niet anders vermeld betreft het steeds dode exemplaren.

Capulus hungaricus Zotskap

11/11/82: De Panne; 26/3: Oostende en 17/4: Bredene, telkens 1 ex.

Diodora graeca Sleutelgathoren

1/1: Koksijde en 23/1 Wenduine-De Haan, 1 ex.

Epitonium clathrus Wenteltrapje

Regelmatig en overal gevonden, dikwijls algemeen.

Crepidula fornicata Muiltje

Algemeen en regelmatig, dode exx.

5/4: 5 levende te De Panne.

Trivia spec. Koffieboontje

Tussen 1 en 11/11/82: 26 exx. te De Panne.

22/1: 1 ex. De Panne.

Buccinum undatum Wulk

4/12/82: 6 levend De Panne. Verder regelmatig dode exx. maar nooit erg algemeen.

Hinia reticulata Fuikhoren

Vooral algemeen in gruis en aanspoelsel langs de Westkust.

Philine aperta Schepje

Vooral in gruisbanken: enkele exx. te Koksijde op 25/12/82 en 1/1. Opvallend veel tijdens de excursie naar Oostduinkerke op 19/2.

Buccinum undatum (L.)

Inktvissen *Cephalopoda*

Sepiola atlantica Dwerginkttvis

27/3: algemeen te De Panne.

11/5: kustvisserij, algemeen tussen de Garnalen.

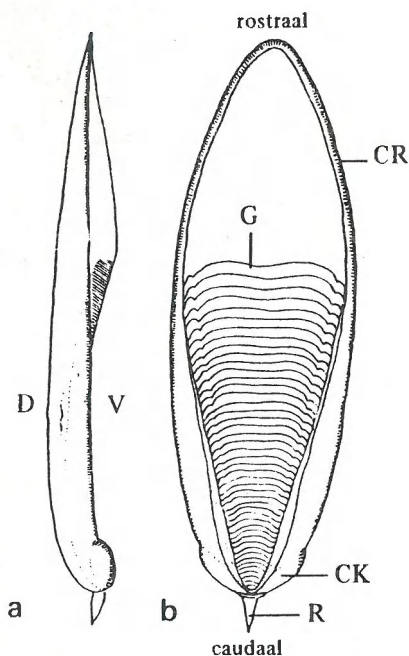
Sepia officinalis Gewone zeekat

28/4: 1 ex. te De Panne en 1 kop te Bray Dunes.

Rugschilden van deze soort werden regelmatig gevonden, soms heel algemeen en langs de hele kust, vooral in de wintermaanden (januari en februari) gewoon.

Sepia orbignyana

Dit is wel de merkwaardigste vondst. Op 5/12/82 werden twee rugschilden gevonden in de vloedlijn te De Panne. Lengte $\pm$ 9 cm. Ze lagen tussen talrijke rugschilden van de Gewone Zeekat. De rugschilden van *Sepia orbignyana* lijken qua vorm wel op kleine rugschilden van de vorige soort. Ze zijn echter opvallend roze en het rostrum is erg puntig. Wellicht wordt ze dikwijls over het hoofd gezien tussen de soms talrijke kleine schillen van de Gewone zeekat. Kijk er steeds naar uit!

Schelp van *Sepia orbignyana*.
a. zijwaarts; D = dorsale kant;
V = ventrale kant.
b. schelp van ventraal; R = rostrum
G = groeilijnen; CK = chitineuze kap
CR = chitineuze rand.

(uit Lacourt & Huwae, 1981)

SCHAALDIEREN CRUSTACEA

Krabben en Garnalen Decapoda

Palaemon elegans Gewone steurkrab

16/4, 13/5 en 14/5: steeds 1 ex.
garnaalkruiers, Wenduine.

Palaemon serratus

3/3: kustwaters, Nieuwpoortbank

Pandalus montagui Ringsprietgarnaal

6/11/82: 1 ex. De Panne.
9/4 (2 ex.), 16/4 (1 ex.) en 23/5
(1 ex.), Wenduine.

Pagurus bernhardus Heremietkreeft

11/11 (algemeen) en 4/12/82 (7 ex.)
levend, De Panne

3/4: enkele levende, Halve Maan

5/4: 1 dood, 1 levend, De Panne

10/5: 1 ad. levend, Zeebrugge

Pisidia longicornis Porseleinkrab

17/1: meerdere exx. in eikapsel
van wulk, Oostende Klein Strand.

4/2: meerdere exx. in stuk kurk,

Oostende Klein Strand en in eikapsel wulk, Oostende Halve Maan.

27/3: 4 exx. in eikapsel wulk, Blankenberge-Zeebrugge.

29/8: onder een steen op golfbreker, Knokke-Heist.

Corystes cassivelaunus Helmkrab

22/1: 1 carapax (geen vervelling), De Panne.

12/2: 2 dode exx., De Panne.

20/2: 1 beschadigde carapax, Zeebrugge-Blankenberge.

19/3: 1 levend ex., De Panne.

27/3: 1 ex., Lombardsijde.

3/4 en 24/4: telkens 1 carapax (geen vervelling), Halve Maan

Hyas araneus Gewone spinkrab

8/8: 1 ex. op het einde van een golfbreker, Knokke-Heist.

Hyas coarctatus

2 en 4/8/82: resp. op het strand nabij een golfbreker en op het eind van een golfbreker, Knokke-Heist.

11/3: kustvisserij, 1 vr. ex.

27/3: 1 ex., waarschijnlijk dood, De Panne.

5/4: 1 levend ex., De Panne.

Macropodia rostrata Hooiwagenkrab

7/11/82: 15 exx. De Panne

3/3: kustvisserij, Nieuwpoortbank, 2 exx.

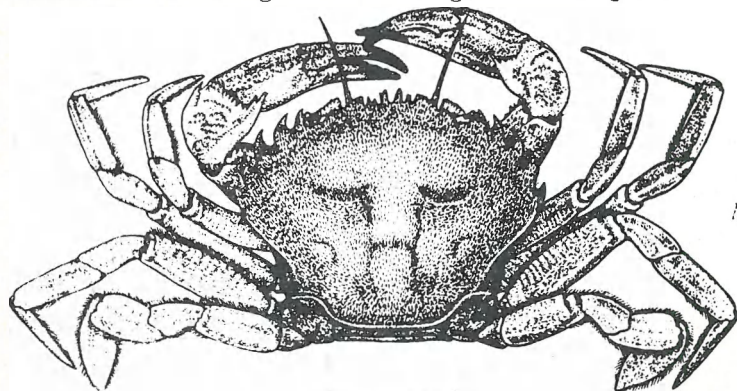
13/5: 2 exx., Wenduine.

8/8: 2 exx. op golfbreker, 3 exx. in kruinet te Knokke-Heist.

Macropipus puber Fluwelen zwemkrab

4/12/82 (3 exx. levend), 5/2 (1 vr. levend), 23/1 (3 exx. lever en 5/4 (2 exx. dood), telkens te De Panne.

12/3: 1 volledige vervelling, Raversijde.

Macropipus puber

Macropipus arcuatus

22/1: 1 schild (geen vervelling) De Panne.

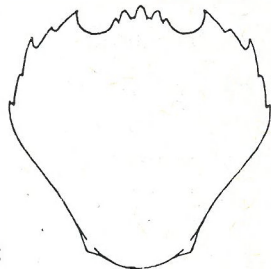
Portumnus latipes Breedpootkrab

25/12/82: 1 vervellingsschild, De Panne.

22/1 (1 levend vr.), 19/3 (1 m. in strand-net), 5/4 (8 m., 1 vr., dood), telkens te De Panne.

4/4: 1 dood, onbeschadigd ex., breedte 2 cm;

13/5: 1 dood ex. in kruinet, beide te Wenduine.

Cancer pagurus Noordzeekrab

23/1: 1 levend ex. en 5/4: 1 vr. en 1 m., dood, te De Panne.

21/2: 2 levende juv. exx. verscheidene rugschilden, Knokke-Heist.

4/4: 1 levend ex. bij de laagwaterlijn, breedte 11 cm, Wenduine-Blankenberge.

C. d'Udekem d'Acoz maakt in zijn brief nog een opmerking over de populatieschommelingen van deze soort, zoals hij dit ervoer in de maand augustus te Knokke-Heist: in 1980 noteerde hij 204 exx., in 1981 770, in 1982 13 en in 1983: 158. Dergelijke uniform=uitgevoerde waarnemingen over een langere periode verdienen stellig navolging!

Carcinus maenas Strandkrab

28/4: een ex. met een carapaxbreedte van 81 mm, Bray Dunes.

Pilumnus hirtellus Ruig krabbetje

4/2: 1 koppel en enkele juvenielen in aangespoeld stuk kurk te Oostende Klein Strand.

COPEPODA

Lernaeenicus sprattae

Een oogparasiet op haringachtigen: op 9/4 9 geparasiteerde haringachtigen op 16 onderzochte; op 23/4 enkele exx. met oogparasieten, uit kruivangsten te Wenduine.

ZEESPINNEN *PYCNOGONIDA*

Pycnogonum littorale Michelinmannetje

5/3: 1 dood ex. in vloedlijn, Oostende Halve Maan en op 30/4 1 levend ex. op gb daar. 27/3: 1 ex. Lombardsijde.

VISSEN *PISCES*

Anguilla anguilla Paling

25/5: 1 ex. van 10 cm in vloedlijn, Wenduine-De Haan

Conger conger Zeepaling

11/11/82: 1 ex. bij garnaalkruier De Panne

Alosa fallax Fint

5/4: bij garnaalkruier De Panne, 1 ex. van 42.5 cm

Engraulis encrasicolus Ansjovis

8-9/7: nachtvisen met kruisnet, Oostende havengeul, 10-tal ex

Gadus morhua Kabeljauw

23/1: 3 dode exx. op het strand, De Panne

5/4: 2 exx. bij garnaalkruier, De Panne

Merlangius merlangius Wijting

19/3: algemeen in strandnet, De Panne

Trisopterus luscus Steenbolk

23/4, 13/5 en 15/5: telkens 1 ex. bij garnaalkruier Wenduine

24/4: 7 exx. levend aangespoeld, Wenduine-Blankenberge
(of slachtoffers van garnaalkruiers? red.)

Ciliata mustela Vijfdradige meun

10/4: algemeen te Raversijde

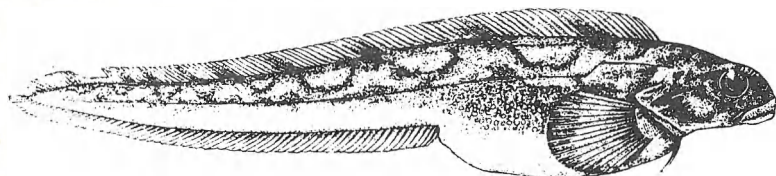
16/4 en 23/4: telkens 1 ex. bij garnaalkruier, Wenduine

Zoarces viviparus Puitaal

9/4: 1 ex. bij garnaalkruier, Wenduine

Mustelus cfr. *mustelus* Gladde haai

28/4: 1 ex. in verregaande staat van ontbinding, Bray Dunes

Puitaal (*Zoarces viviparus*)

Atherina presbyter Koornaarvis

19/3: algemeen, De Panne en 15/5: 2 ex., Wenduine, telkens bij garnaalkruiers

Zeus faber Zonnevis

4/4: Wenduine-Blankenberge, 1 ex. van 14 cm dood aangespoeld.

Gasterosteus aculeatus Driedoornige stekelbaars

9/4: meerdere en 16/4: 1 ex., bij garnaalkruiers Wenduine

Syngnathus rostellatus Kleine zeenaald

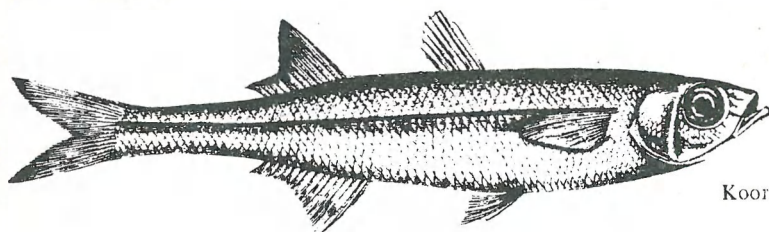
16/4: 1 ex. en 14/5: 2 ex. bij garnaalkruiers Wenduine

Myoxocephalus scorpius Zeedonderpad

27/3: 1 ex. en 5/4: 1 ex. bij garnaalkruier De Panne

13/5: meerdere en 14/5: enkele ex. van $\pm$ 1 cm rond golfbreker te Wenduine

14/5: 1 ex. van $\pm$ 15 cm, bij garnaalkruier, Wenduine

Koornaarvis (*Atherina presbyter*)

Agonus cataphractus Harnasmannetje

27/3 en 5/4: telkens algemeen bij garnaalkruier De Panne

16/4 en 23/4 resp. 6 en 2 ex. bij garnaalkruier Wenduine

Dicentrarchus labrax Zeebaars

11/11/82: 2 ex. De Panne

9/4, 16/4 en 23/4 telkens 1 klein ex. en 13/5 1 ex. bij garnaalkruier te Wenduine

28/4: kop van een volwassen ex. op 't strand te Bray Dunes

12/8: 10-tallen ex. van $\pm$ 15 cm gevangen door hengelaars op het puntstaketsel te Oostende (haven); enige gevangen soort.

16/8: massaal juvenielen van $\pm$ 3 cm in het Montgommerydok te Oostende

nvdr. Interessant bij de laatste twee waarnemingen is het gelijktijdig voorkomen in een zelfde gebied van twee duidelijke grootteklassen. Volgens Wheeler, 1969

zijn dit resp. de tweedejaars en de klasse van het jaar.

Mugilidae spec. Harder spec.

16/8: juv. ex. ($\pm$ 2.5 cm), Oostende Montgommerydok

Lipophrys pholis Slijmvis

9/4: klein ex. en 13/5: 2 ex. van 1 cm op golfbreker Wenduine

Pholis gunnellus Botervis

16/4: 1 ad. ex. en 14/5: 1 ex. bij garnaalkruier Wenduine

Callionymus lyra Pitvis

11/11/82: algemeen bij garnaalkruier De Panne

16/4: 2 ex. van $\pm$ 7 cm bij garnaalkruier De Panne

30/4: 1 ex., verdroogd, in vloedlijn Halve Maan

Pomatoschistus minutus Dikkopje

6/9/82 en 7/11/82: algemeen bij garnaalkruiers De Panne

23/4, 13, 14 en 15/5: algemeen bij garnaalkruien Wenduine

Scophthalmus rhombus Griet

19/3: algemeen bij garnaalkruien De Panne

Scophthalmus maximus Tarbot

19/3: algemeen, De Panne en 10/4: algemeen, Raversijde;

13/5: 1 ex. van 10 cm te Wenduine, telkens bij garnaalkruien.

Pleuronectes platessa Pladijs, Schol

11/11/82, 19 en 27/3 en 5/4: algemeen bij kruien De Panne

23/4: enkele ex. bij garnaalkruien Wenduine

13/5: 5 ex. van 15 mm aan golfbreker Wenduine

16/4: algemeen; 13/5: 5 ex. en 19/5: enkele kleine ex. bij garnaalkruien Wenduine

Limanda limanda Schar

19 en 27/3 en 5/4: algemeen, De Panne

Platichthys flesus Bot

5/4: algemeen en 28/4: 3 ex., De Panne

28/4: paar 10-tal aangespoeld Bray Dunes, o.a. in bankje van licht materiaal. Slachtoffers van kustvisserij of kruiers?

Solea solea Tong

11/11/82, 19 en 27/3 en 5/4: algemeen, De Panne

9/4: algemeen, Wenduine en 10/4: algemeen (veel grote ex.) te Raversijde

16 en 23/4 en 13/5: Wenduine

Begin april op onze kust in grote hoeveelheden gevangen, vooral opvallend veel grote exemplaren.

REPTIELEN REPTILIA

Bufo bufo Pad

Op 3/4 lag te Lombardsijde een dode pad in de vloedlijn.

St-Catharinaplein 4
8400 Oostende

St-Janstraat 58
8400 Oostende

AKTIVITEITENKALENDER

Hoe kunnen we beter de eindejaarsfeesten inzetten dan met een bezoek aan ons onvolprezen Noordzeestrand ? Eerst nog even een frisse neus halen alvorens ons rond de kerstboom, de open haard of de kalkoenschotel te scharen.

Deze keer wordt opnieuw de Westkust eer aangedaan: op zaterdag 24 december bezoeken we het strand van De Panne bij laagwater. Verzamelen om 10 uur aan de westkant van de woonkern, bij het Leopoldmonument. Voor de laatkomers: de wandeling verplaatst zich richting Frankrijk. Voor de liefhebbers van een hele dag, kan ook een namiddagactiviteit voorzien worden. Breng dan wel picknick mee, gegeten kan er worden in het grenscafé.

BOEKHANDEL

UNIVERS SOUS-MARIN

Koninklijke Baan, 90 - 8460 Koksijde

☎ (058) 51.28.21

WALL CHARTS - WANDKAARTEN

- " A " NORTH AMERICAN FISH (Lake- & Sea Fish)
- " B " FRESHWATERFISH (European)
- " C " SEA FISH (European & Atlantic)
- " D " EDIBLE MOLLUSCS & CRUSTACEANS (World)
- " E " FISHING BANKS IN THE NORTH ATLANTIC
- " F " DELICACIES FROM THE SEA
- " G " WORLD MAP OF FISHERIES WITH KEYBOOK
- " H " MEDITERRANEAN FISH
- " J " FISH OF THE SOUTHERN SEAS
- " K " GAME FISH (World)
- " N " FISH OF THE ARABIAN GULF
- " P " WHALES
- " Q " VERMIN (Plant Pests)
- " R " GAME ANIMALS
- " S " BIRDS OF PREY & OWLS
- " T " BIRDS OF THE SHORE AND SEA (European & North)
- " W " BUTTERFLIES (European & North American)
- " Y " FUNGI (European & North American)
- " Z " MAPS OF BRIGHT STARS

Elk B.fr. 287, behalve "G" { B.fr. 738 }

Per Post + port 24 fr. (Binnenland & Luxemburg)

70 fr. (Andere landen)

Alle kaarten 70 x 100 cm.

10 % korting voor de leden.

